

7.6.2020

Asia: Valtioneuvoston E-kirje 64/2020

Suurelle valiokunnalle

Kiitän mahdollisuudesta tulla kuulluksi Euroopan unionin elpymisrahastoon liittyvässä kysymyksessä.

Tämä lausunto täydentää aiempaa lausuntoani ja se perustuu Valtioneuvoston E-kirjeen 64/2020 lukemiseen. Se ottaa myös huomioon valiokuntakuulemisessa 5.6.2020 esiin nousseita kysymyksiä, joihin emme ehtineet paneutua.

Kantani on edelleen, että pidän elpymisrahastoa tärkeänä aloitteena. Sen yksityiskohtiin sisältyy muutamia ongelmallisia kohtia, mutta rahaston perusidea eurooppalaisesta finanssipoliittisesta elvytyksestä on merkittävä osatekijä Euroopan palautumisessa historiallisen vakavasta lamatilanteesta. On hyvä, että Suomi suhtautuu keskusteluun avoimesti.

- 1. Suomen tavoite rahaston siirtämisestä lainapainotteiseen suuntaan on ymmärrettävä, mutta näen sen ongelmallisena.** Lainapainotteisuuteen siirtyminen vie luultavasti tehoa pois elpymisrahaston vaikutuksista. Kun korot ovat matalalla, saavat maat melko edullista lainaa EU-ohjelmien ulkopuolellakin. Kuten EVM:n tapauksessa, mailla on suuri kynnys tarttua ohjelmiin, joihin sisältyy ehdollisuutta – erityisesti poikkeuksellisen matalien korkojen olosuhteissa. Lainapainotteisuuden kytkeminen esimerkiksi eurooppalaisen ohjausjakson kaltaiseen kansallisten budjettien valvontaan luo euroalueelle tarpeettomia vastakkainasetteluja.

2. **Budjettisuvereniteetin vaarantuminen on muotoiltu tavalla, joka on joko yksipuolinen tai poikkeaa merkittävästi esimerkiksi tutkimuskirjallisuudessa esitetyistä määritelmistä.** Suomen kannassa todetaan: ”Suomi ei voi hyväksyä toimia, jotka vaarantaisivat Suomen budjettisuvereniteetin tai rahoitusaseman kestävyuden.” Samalla Suomi kuitenkin kannattaa vahvempaa ehdollisuutta ja elpymisrahaston kytkemistä eurooppalaiseen ohjausjaksoon – toisin sanoen toimenpiteitä, joiden ytimessä on juuri tavanomaisesti ymmärretyn budjettisuvereniteetin rajoittaminen. E-kirje ei valaise lisää alkuperäisessä lausunnossani esittämää huolta siitä, että budjettisuvereniteetin kriteerinä käytetään lähtökohtaisesti velan takaisinmaksuaikaa. Jos kanta on tämä, nähdäkseni olisi selkeämpää todeta, että Suomi pyrkii minimoimaan taloudelliset vastuut mutta rajoittamaan budjettisuvereniteettia vahvan ehdollisuuden kautta. Ehdotan, että muotoilua tarkennetaan siten, että budjettisuvereniteetin kohdalla puhutaan taloudellisista vastuista.
3. **Haluaisin kiinnittää huomion E-kirjeen muotoiluun:** ”Poikkeustilanteessakaan ei tulisi kumota maiden omaa vastuuta talouspolitiikkansa hoidosta eikä lisätä yhteisvastuullista velkaa.” **Jos otamme tämän kohdan sananmukaisesti, tämä tarkoittaa nähdäkseni yksiselitteisesti elpymisrahaston vastustamista.** Tämä on kuitenkin ristiriidassa Suomen ”avoimen suhtautumisen” kanssa. Suositan, että muotoilua tarkennetaan.
4. **Kuulemisessa nousi esiin huoli elpymisrahaston mahdollisuudesta vaikuttaa oikeusvaltio- ja demokratiakehitykseen esimerkiksi Itä-Euroopassa.** Elpymisrahasto päätetään osana monivuotista rahoituskehystä ja sen yhteydessä on puhuttu EU-budjetin sitomisesta paremmin osaksi oikeusvaltiokehitystä. Näkemykseni kuitenkin on, että oikeusvaltiokehityksen osalta EU-budjetin sisään luotavat työkalut ovat riittämättömiä, sillä suurin osa oikeusvaltioperiaatteen loukkauksista ei liity EU-varojen käyttöön.
5. Kuulemisessa on noussut useita huolia liittyen no-bailout –säännön heikentymiseen, liittovaltiokehitykseen ja EU:n oikeusjärjestelmän murentumiseen. Näkemykseni on, että EU:n oikeudellisen kehikon merkittävät siirtymät, joihin myös kansallisen ja EU-tason välinen vastuunjako liittyy, ovat seurausta eurokriisin aikana tehdyistä päätöksistä. Ne ovat merkittäväällä tavalla muokanneet EU:n institutionaalista tasapainoa ja johtaneet uudenlaisiin järjestelyihin (mm. kansainvälisoikeudellisten järjestelyjen käyttö). Pidän tärkeänä, että Suomessakin herätellään keskustelua EU:n

perussopimusjärjestelmän luonteesta. **Näen kuitenkin elpymisrahaston askeleena oikeaan suuntaan kansallisen ja EU-tason päätöksenteon eriyttämisessä.**

Kunnioittavasti

Helsingissä 7.6.2020

Timo Miettinen

FT, dosentti yliopistotutkija

Eurooppalaisen oikeuden, identiteetin ja historian tutkimuksen huippuyksikkö

PL 9, Eurooppa-tutkimuksen keskus

FI-00014 Helsingin yliopisto